

Qui mana a l'edició?

ROSA MORA

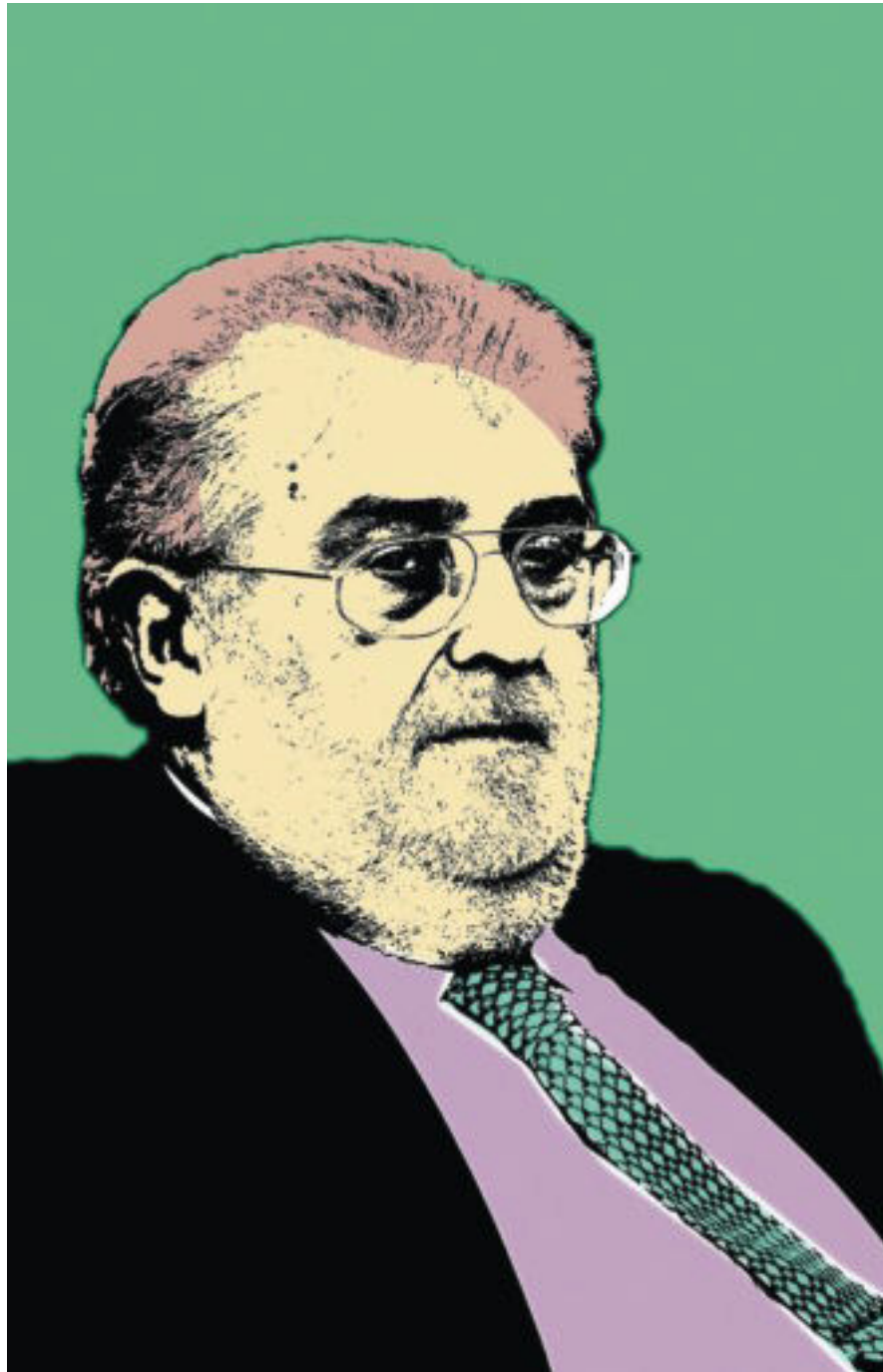
Qui mana a l'edició a Catalunya? "Hi ha el Grup Planeta i després hi som tots els altres", bromeja un editor. No és ben bé així, però una mica de raó sí que té. Si la cosa va de pes econòmic i de presència ho és per la pura concentració

d'editorials: a Espanya en té una trentena (Planeta, Destino, Seix Barral, Paidós, Crítica, Ariel, Booket, Lunwerg, filials a gairebé tot Amèrica Llatina) i des del 2008 és propietari del grup francès Editis (una vintena d'editorials). Li segueixen Random House Mondadori (13 segells, com

Mondadori, Grijalbo, Plaza & Janés, Debate o Lumen i força presència a l'altra banda de l'Atlàntic) i RBA (RBA, La Magrana, Gredos, Molino, Serres, Orbis, National Geographic, etcètera). Parlem d'edicions de llibreries, no d'altres interessos, com audiovisual, llibres de text o

revistes. A la llista dels 10 llibres en català més venuts el 2009, n'hi ha vuit de Grup 62. A la dels 10 més venuts a Espanya hi ha cinc títols de Planeta i tres de Random House Mondadori. Els grans copen els *best-sellers*.

PASSA A LA PÀGINA 2

La doble incertesa dels editors

La greu crisi de consum i el repte del llibre electrònic fan trontollar el món editorial

VE DE LA PÀGINA 1

Grup 62, propietat a terços de Grup Planeta, Enciclopèdia Catalana i La Caixa, surt al *Mapa metro editorial 2010* com un apèndix de Grup Planeta. Sota el seu paraigua s'agrupen els seus segells en català, com Edicions 62, Empúries, Salsa Books, Art 62, Labutxaca, entre d'altres, i els procedents dels dos grups propietaris: Proa, Columna, Mina, Estrella Polar...

La concentració de Grup 62 preocupa una mica els editors en llengua catalana. "És una situació anòmla, copen els *best-sellers* i tenen una concentració altíssima d'autors i de premis, però crec que han arribat al seu sostre i tenen tendència a perdre quota", diu Ernest Folch, d'Ara Llibres i president de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana. "Tenen el 50% del mercat. No em queixo però és una mica estrany", afegeix Oriol Castany, director general d'RBA Llibres. Per a Isabel Martí, de La Campana, el "mimetisme" amb les editorials de Grup Planeta en castellà "és absolut".

Per a Jesús Badenes, director general de la Divisió de Llibreries de Grup Planeta, la

concentració dels segells en català és "una forma de sobreviure i de competir; Grup 62 no té més pes que el que té Xerais a Galícia".

Badenes nega rotundament que el binomi Grup Planeta-Grup 62 sigui el que talli el bacallà a l'edició a Catalunya. "La mida no té tanta importància. Editors com Jorge Herralde o Beatriz de Moura tenen molta més influència cultural que no-

La concentració editorial de Grup 62 preocupa els editors en llengua catalana

saltres. Tenen una trajectòria molt llarga, bons autors i el reconeixement nostre i dels lectors".

La qüestió del lideratge no és tan clara com la concentració o les vendes donen a entendre. Random House Mondadori (RHM), per exemple, està al capdavant en la venda de butxaca. Però contra l'imperi del *best-seller*, hi ha editorials com Tusquets o Anagrama que poden

presumir de *long-sellers*, com Haruki Murakami o Paul Auster. Folch parla de bicefàlia. "Hi ha els grans grups però també els petits i mitjans editors, amb una capacitat d'influència força important, amb una producció més de qualitat que de quantitat". Per a Jaume Vallcorba (Quaderns Crema / Acantilado), els mitjans i petits tenen una fidelització més gran dels lectors.

La consellera delegada d'RHM, Núria Cabutí, assenyala la vitalitat editorial de Barcelona. Destaca que, segons l'informe Nielsen, el mercat del llibre en general està estable, amb un creixement del 2% al 2009. Hi ha consens, però, en què aquest 2% se l'han endut els *best-sellers*. Algunes xifres: dels tres llibres de Stieg Larsson s'han venut en castellà 3.400.000 exemplars; en català 350.000 còpies, segons Destino i Columna. De la saga *Crepúsculo* (Alfaguara) s'han venut en total 3.000.000 de còpies, i 150.000 en català.

Diu Herralde que són *pelotazos*, que han proliferat en aquesta dècada. Recorda que als vuitanta un llibre com *Bella del señor*, d'Albert Cohen, "va estar durant setmanes al número 1 de

les llistes". Anagrama, una de les editorials més renovadores de l'edició espanyola, té, com diu Herralde, "una activitat menys aparatosa, però amb resultats positius. No tenim la pretensió de *manar*, mai l'hem tinguda, però sí d'aconseguir un catàleg sòlid, gràcies al qual una editorial independent, amb fort èmfasi cultural, pot aguantar sense problemes, l'estrebada dels grans grups". Tusquets, Qua-

"El mercat del llibre no pot funcionar amb uns pocs 'best-sellers'", diu Anna Beneyto

derns Crema / Acantilado i les més joves, com Libros del Asteroide o Minúscula, treballen per fer un bon catàleg.

"És agosarat parlar de creixement. Cada cop més té lloc el fenomen del *best-seller* punter, però una flor no fa estiu i no es pot pensar en un mercat que funcioni amb uns pocs *best-sellers*", diu Ana Beneyto, presidenta del Gremi de

Distribuidors de Publicacions de Catalunya.

A Catalunya es va editar 32.741 llibres l'any 2008; 10.110 en català. No hi dades sobre la devolució de llibres, però segons la Federació de Asociaciones Nacionales de Distribuidores de Ediciones (FANDE) oscil·la a tot Espanya entre el 32% i el 35%. El 2008 es van retornar 60 milions de llibres, un 5,6% més que l'any anterior. "Des de fa cinc anys les devolucions creixen sense parar", segons José Manuel Anta, de FANDE.

La falta de dades del 2009 no permet saber fins a quin punt la crisi ha afectat el món del llibre, però tot el circuit editorial pateix. "El llibre no és un producte de grans vendes, no com les de l'automòbil o les del sector de la construcció, per això no hem tingut grans davallades, però ens trobem en una crisi de consum i ens afecta", assegura Beneyto. "És un moment molt difícil. Moltes botigues petites, llibreries i papereries estan tancant perquè no poden afrontar els pagaments. Si queda algun optimisme és el digital. Tots els editors demanen subvencions per digitalitzar els seus llibres".

Els editors i amb ells tots els

A sota, Ricardo Rodrigo, president del Grup RBA. A l'esquerra, Jorge Herralde, d'Anagrama. A l'altra plana, d'esquerra a dreta, Jaume Vallcorba, de Quaderns Crema / El Acantilado; José Manuel Lara, president del Grup Planeta; a dalt, Núria Cabutí, consellera delegada de Random House Mondadori; a sota, Emiliano Martínez, president de Santillana.

Els 10 més venuts el 2009

EN CASTELLÀ

Segons l'estudi Nielsen

- ▶ **1. Los hombres que no amaban a las mujeres.** Stieg Larsson. Destino (Grup Planeta).
- ▶ **2. La chica que soñaba con una cerilla y un bidón de gasolina.** Stieg Larsson. Destino (Grup Planeta).
- ▶ **3. La reina del palacio de las corrientes de aire.** Stieg Larsson. Destino (Grup Planeta).
- ▶ **4. La mano de Fátima.** Ildefonso Falcones. Grijalbo (Grup Random House Mondadori).
- ▶ **5. El símbolo perdido.** Dan Brown. Planeta (Grup Planeta).
- ▶ **6. El secreto.** Rhonda Byrne. Urano.
- ▶ **7. El fuego.** Katherine Neville. Plaza & Janés (Random House Mondadori).
- ▶ **8. La isla bajo el mar.** Isabel Allende. Plaza & Janés (Random House Mondadori).
- ▶ **9. La soledad de los números primos.** Paolo Giordano. Salamandra.
- ▶ **10. Aurora boreal.** Asa Larsson. Seix Barral (Grup Planeta).

EN CATALÀ

Segons l'estudi GFK

- ▶ **1. Els homes que no estimaven les dones.** Stieg Larsson. Columna (Grup 62).
- ▶ **2. La reina al palau dels corrents d'aire.** Stieg Larsson. Columna (Grup 62).
- ▶ **3. La noia que somiava un llumí i un bidó de gasolina.** Stieg Larsson. Columna (Grup 62).
- ▶ **4. El silenci.** Gaspar Hernández. Destino (Grup 62).
- ▶ **5. El símbol perdut.** Dan Brown. Empúries (Grup 62).
- ▶ **6. Geronimo Stilton: Tercer viatge al regne de la fantasia.** Destino (Grup 62).
- ▶ **7. Crackòvia.** VV.AA. Columna (Grup 62).
- ▶ **8. Els verbs conjugats.** J. B. Xuriguera. (Claret).
- ▶ **9. Geronimo Stilton: Quart viatge al regne de la fantasia.** Estrella Polar (Grup 62).
- ▶ **10. Olor de colònia.** Sílvia Alcàntara. (Edicions de 1984).

sectors de l'edició (llibreries, distribuïdors, etcètera) viuen una doble incertesa: la crisi i l'arribada de l'e-book. Hi ha la sensació que tot trontolla.

Badenes és prudent sobre el futur digital. "Planeta no mana però és important al món dels continguts literaris, encara que això està canviant. La indústria de continguts perd pes, com es pot veure a Nord-amèrica. S'està trencant el cicle tradicional: autor, agent, editor, distribuïdor, llibreter. Amazon té una capacitat enorme de prescripció i sap com pressionar els editors. La tendència és irreversible, encara que no immediata. Uns cinc anys, no més".

Planeta, Santillana i Random House Mondadori han creat una plataforma per llançar els seus llibres electrònics. S'hi han afegit Anagrama, Salamandra i Tusquets perquè els distribueixi els e-books. Volen tenir els primers per a la Fira del Llibre de Madrid.

A l'altre extrem, Folch, que impulsa la plataforma L-36, està convençut que el llibre electrònic serà la nova "terra promesa de l'edició". "El canvi serà més ràpid i abrupte del que tothom es pensa". Posa com a exemple l'e-book *Nadie lo ha visto* (Maeva), de Mari Jungstedt. En pocs dies es van fer 450 descàrregues.

El llibre digital aportarà, segons Folch, altres avantatges: "No hi haurà devolucions, ni ma-

gatzems de llibres. Canviarà tota la logística".

Beatriz de Moura (Tusquets) s'ho pren amb més calma. Diu que encara no tenim una legislació adequada sobre drets d'autor per afrontar el rept. Castanys, com bona part dels editors, opina que serà un altre suport de lectura i que probablement sumarà lectors. I Fèlix Riera, director editorial de Grup 62, pensa que el paper dels editors-prescriptors serà cada cop més important.

Crisi i nous reptes a part, es

"Es trenca el cicle tradicional de l'edició: de l'autor al llibreter", assegura Badenes

"El canvi serà més ràpid i abrupte del que tothom es pensa", diu Folch

palpa una preocupació molt més fonda, que Antonio Ramírez, de la llibreria La Central, resumeix: "S'està empobrint el circuit llibresc". Cada cop és més difícil escollir, perquè s'imposa el pensament únic del *best-seller*. "No ha canviat el gust dels lectors, sinó que ha canviat la forma de vendre llibres".

L'edició en llengua catalana, amb un 22,2% de lectors ha-

bituals, segon la Generalitat, resulta atractiva. A part de l'esmentada concentració de Grup 62, RHM té Rosa dels Vents i RBA, La Magrana. També Tusquets va endegar una col·lecció en català, L'Ull de Vidre, on tradueixen alguns dels seus escriptors, com Henning Mankell i editen autors catalans, com el proper llibre de Ponç Puigdevall.

En el cas d'Acantilado / Quaderns Crema, sembla que aquestaarrera estigui una mica aturada, però Vallcorba, el director, ho nega. "El que passa és que Acantilado ha crescut molt i Quaderns segueix com sempre, encara que ara em costa trobar autors bons en català".

És un mercat que també interessa als de fora. El Grup SM té una editorial en català, Cruïlla. Santillana edita literatura infantil i juvenil en català a través de Grup Promotor. Publica simultàniament en castellà i català autors com Bernardo Atxaga o Manuel Rivas; coediten, com en el cas de José Saramago, amb Edicions 62; i tradueixen al castellà Imma Monsó, Albert Sánchez Piñol i Carme Riera. "Ens interessa Barcelona i Catalunya, perquè aquí el pes de les llibreries és més important que a la resta d'Espanya i també perquè Catalunya és generadora de corrents. Sánchez Piñol i Carlos Ruiz Zafón en són la demostració", resumeix l'editor d'Alfaguara a Barcelona, Gerardo Marín.

David contra Goliat

R. M.

Les llistes dels llibres més venuts en castellà i en català el darrer any posen en evidència el pes dels grans. Grup Planeta i Grup 62 les acaparen. Són els mateixos. Però també deixen veure com els mitjans i petits editors planten cara i no ho fan amb *best-seller* a l'ús.

Al *hit parade* en castellà, veiem *La soledad de los números primos* (Edicions 62 en català), publicat per Salamandra, editorial que no sols va tenir nas en quedar-se la saga de Harry Potter, sinó que també ha recuperat Sándor Márai i ha publicat *El niño con el pijama de rayas* (Empúries en català), de John Boyne.

A la llista dels més llegits en català només hi ha un títol de creació d'autor d'aquí fet pel Grup 62, el que no deixa de ser curiós. Surt al desè lloc un llibre que ha fet fortuna, gràcies, sobretot, al boca-orella, *Olor de colònia*, de Sílvia Alcàntara, publicat per Edicions de 1984. Fundada l'any 1984, ret homenatge al llibre de George Orwell. Publica en català i té 200 títols vius al seu catàleg.

Potser té raó Ernest Folch quan parla de bicefalia a l'edició de Catalunya. "L'edició en català és molt competitiva i el lector ha canviat, ja no compra un llibre en català per militància, sinó que el compra perquè li agrada. Hem perdut el lector ideològic, però

hem guanyat un lector normal", diu Folch.

La Campana és un altre exemple. Va ser aquesta editorial la que va descobrir un dels autors més interessants dels darrers anys, Alfred Sánchez Piñol. *La pell freda* s'ha editat en 30 idiomes. Creada al 1985, La Campana edita en català, treu unes 20 novetats l'any i s'ha fet un lloc de referència en el panorama editorial en català.

Tornant a les llistes, la Federació de Gremios de Editores de España (FGEE) en té unes de pròpies, fetes per l'empresa Connecta. Distingeix entre els llibres més venuts i els més llegits. La primera està encapçalada per *El niño con el pijama de rayas*. La segona l'ocupa *Los hombres que no amaban a las mujeres*, de Stieg Larsson.

La llista de l'FGEE també té un apartat de llibres més llegits per nens i joves. Ocupa el primer lloc *Crepúsculo* (Alfaguara), de Stephenie Meyer, que apareix també a la setena posició a la llista general.

El Gremi d'Editors de Catalunya i l'Associació d'Editors de Llengua Catalana, amb la Generalitat, han posat en marxa una comissió, integrada per editors, llibreter i representants del Govern, que estudia la possibilitat de fer una llista específica dels llibres més venuts a Catalunya.